

СТАНОВИЩЕ

От: проф. д-н Атанас Аданев Илчев, ръководител на катедра „Морфология, физиология и хранене на животните“ при Аграрен факултет на Тракийски университет – Стара Загора.

Относно: конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ по научна специалност „Хранене на селскостопанските животни и технология на фуражите“ професионално направление 6.3 „Животновъдство“, област на висше образование 6. „Аграрни науки и ветеринарна медицина“.

1. Информация за конкурса:

Конкурсът е обявен за нуждите на Институт по фуражните култури гр. Плевен, обявен в Държавен вестник, бр. 8/30.01.2015 г.

Участвам в състава на научното жури по конкурса съгласно Заповед № НП-07-09/30.03.2015 г. на Председателя на ССА.

2. Информация за кандидатите в конкурса:

В конкурса участва един кандидат – доц. д-р Йорданка Андреева Найденова от ИФК гр. Плевен. Тя е родена на 17.10.1952 год. в гр. Плевен. Висше образование със специалност „Биохимия и микробиология“ завършва през 1976 год. в Софийски Университет „Климент Охридски“. През 1977 год. започва работа като хоноруван асистент по специалността „Биохимия“ в Медицински Университет-Плевен. В Института по фуражните култури е на работа от 1986 год. отначало като научен сътрудник I степен в секция „Консервиране, окачествяване и използване на фуражите“, а от 2007 год. е старши научен сътрудник II ст. (доцент) по научната специалност „Хранене на селскостопанските животни и технология на фуражите“ в същия институт. Образователната и научна степен „доктор“ придобива през 2000 г. след защита на дисертация на тема „Структурни влакнинни компоненти на клетъчните стени за бърза оценка качеството на фураж при селекцията на многогодишни житни треви“.

Доц. д-р Найденова притежава отлична професионална подготовка за което свидетелстват двете дългосрочни специализации в чужбина (Франция и Белгия), 8-те краткосрочни специализации проведени в страната и чужбина, специализациите с образователна цел в Мински Университет, Института по молекулярна биология към БАН, две специализации в Медицинска Академия – София и др. Твърде голям е и списъкът от завършени школи и курсове - общо 16 бр..

Доц. Найденова притежава и забележителни административни умения. Тя е Ръководител на отдел, Председател е на Общото събрание на учените и на Атестационните комисии, Член е на Научен и на Дирекционен съвет и е Научен секретар на ИФК-Плевен. Отделно членува в 6 различни творчески организации.

Забележителен е списъкът на участие на доц. Найденова в научни форуми в страната и чужбина (близо 100 форума), от които 77 в областта на селскостопанските науки. Изследователските проекти в които е участвала са 38 броя, от които 9 броя са били с външно за ССА финансиране. В конкурса за „професор“ тя представя и една технология и 3 сертификата за нови сортове растения.

3. Изпълнение на изискванията за заемане на академичната длъжност:

Документите по настоящия конкурс са оформени и представени в съответствие с изискванията на „Правилник за прилагане на Закона за развитието на академичния състав в Република България“, утвърден в ССА. Като неизпълнение на тези изисквания мога да посоча ръководството на докторанти (чл.93 т.9) и ръководството на изследователски проекти (чл.93 т.7).

4. Учебно-преподавателската дейност:

Доц. д-р Йорданка Найденова има отработен над 1000 часа приподавателски стаж, като хоноруван асистент по научната специалност „Биохимия“ в Медицински Университет, гр. Плевен в периода 1977-1987 год.

5. Оценка на научно-изследователската дейност:

В конкурса за придобиване на академичната длъжност „професор“, доц. д-р Йорданка Найденова участва с общо 128 научни труда от които 51 след избора и за доцент - 1 книга, 43 научни публикации, 3 научно популярни статии, една технология и 3 бюлетина. Научните публикации в международни издания са 28 бр. с общ ИФ – 4,683. В 61 % от научните публикации доц. Найденова е водещ автор.

5.1. Научни публикации

В представените 43 научни разработки по шифъра на конкурса се разглеждат въпроси свързани със следните направления:

5.1.1. Химичен състав на житни и бобови фуражни култури.

Използвани са класически и съвременни химични и физикохимични аналитични методи чрез които е определен химичният състав на редица житни (трудове №№ 78, 94, 95, 96, 99, 103, 105, 107, 109, 110, 112, 113 и 114) и бобови фуражни култури (трудове №№ 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 93, 95, 96, 97, 98, 99, 101, 104, 106, 107, 108, 110, 113, 115, 117, и 118).

5.1.2. Определяне смилаността на фуражите чрез прилагане на *in vitro* методи

В научните разработки на доц. Найденова широко е използван бързият двуетапен стандартизиран ензимен *in vitro* метод на Aufrege (труд № 77) чрез който:

5.1.2.1. Направена е оценка на качествените характеристики на различни образци и линии многогодишни житни и бобови треви в самостоятелни и в смесени посеви (трудове №№94, 95, 105, 110, 113, 115,), на различни сортове и популации пасищен райграс (трудове № 78, 99, 112, 121), на фураж от люцерна, отглеждана при различна обработка на почвата и различни норми на торене (трудове №№ 80, 83, 98,), на фураж от звездан (труд № 86, 93,), на еспарзета през различните фази на вегетация (№107), на безосилеста овсига (труд № 109,) и др.

5.1.2.2. Установен е химичният състав, смилаността и хранителната стойност на различни видове едногодишни бобови фуражи - соя от различни групи на зрялост и фази на развитие (трудове №№ 82, 86 и 106), различни сортове и линии пролетен и зимен фуражен грах (трудове №№ 81, 84, 104, 115, 117, 118 и 120), четири вида детелини (хелерова, мишелова, александрийска и четинеста) и два вида хмелна люцерна - (№101).

5.1.2.3. Определена е *in vitro* смилаността на СВ три вида гранулирани целодажбени смески за зайци и на изсушен спиртоварен остатък (труд №116).

5.1.2.4. Установена е висока корелационна зависимост между съдържанието на влакнинни компоненти на клетъчните стени по време на вегитацията и ензимната смиланост на СВ и ОВ. Според авторите, поради високата степен на вариабилност на влакнинните компоненти те могат да бъдат използвани като специфичен селекционен критерий за отбор и оценка при селекцията (№ 82, 84, 98, 99, 104, 112,)

5.1.2.5. Установен е ефекта на околната среда върху *in vitro* смилаността на СВ на многогодишен райграс и са подбрани генотипи с високи стойности на смиланост и устойчивост, които да се използват в селекционния процес (№112).

5.1.2.5. Смилаността на фуража е използвана като скрининг метод за влияние на средата при селекционната оценка на фуража (труд № 78,).

Оригинални и потвърдителни приноси с научен и научно-приложен характер.

5.1.3. Оценка на енергийната и протеинова хранителност на различни тревни фуражи.

На база на химичния състав, ензимната *in vitro* смилаемост на СВ и ОВ е направена оценка на енергийната и протеинова хранителност хранителната стойност на :

- люцерна, отглеждана при различна обработка на почвата и торене (№ 80, 83);
- украински сортове фуражен грах . (№ 81,115);
- фураж от звездан (№ 86);
- пролетен фуражен грах под влияние на препарати с различно биологично действие (№ 84, 89, 90, 97, 104,) и при биологично отглеждане (№ 100);
- нови интродуцирани сортове фуражен грах (№ 117) и лупина (№ 120);
- пролетен фий (№ 91, 92);
- диплоиден (№ 99) и тетраплоиден (№120) пасищен райграс;
- еспарзета (№ 108);
- безосилеста овсига (№1 09);
- многогодишни житни и бобови видове в самостоятелни и смесени посеви (№ 110).

На тази база са разработени регресионни уравнения за предсказване на хранителната стойност на посочените култури.

Оригинални приноси с научен и научно-приложен характер.

5.1.4. Използване на NIRS технологията за предсказване на състава , смилаемостта, хранителната стойност и качеството на фуражните култури

5.1.4.1. Направена е оценка на хранителната стойност на многогодишни житни треви в различни фази на вегетация чрез директното сканиране на растителни проби на NIRS апаратура. Установена е висока точност и статистическа достоверност при предсказване стойностите на изследваните хранителни показатели. Създадена е спектрална база от данни позволяваща установяването на видовете с най-добър генетичен и биологичния потенциал, които да участват в следващите етапи на селекционния процес (трудове №№ 103 и 111).

5.1.4.2. Създадени са калибрационни математически модели за анализ и предсказване на аминокиселинния състав на ежова главица през различни фази на вегетация и равнища на торене (труд №114).

Оригинални приноси с научен и научно-приложен характер.

5.1.5. Влияние на факторите на средата върху смилаемостта и хранителната стойност на различни фуражни култури.

В това направление са представени 13 научни труда със следните приноси:

5.1.5.1. Установено е, че различните обработки на почвата, нормите и начините на торене оказват съществено влияние върху енергийната и протеинова хранителност на фураж от люцерна (трудове №№ 80 и 83).

5.1.5.2. Химичният състав на пролетни форми на грах и фий през различните фази на вегетация корелира много добре със средния стадий на развитие на тези култури. На тази база са предложени математически модели за предсказване на показателите за промените в СВ, добива, морфологичния и химичния състав на фуражите (труд № 85).

5.1.5.3. Установено е, че листното торене с Ванадий повишава съдържанието на протеин и смилаемостта на люцерна, пасищен райграс и ежова главица (труд № 107).

5.1.5.4. Съдържанието на СП, СВл. и вкусовите качества (консумацията) на ежова главица, еспарзета, бяла детелина и звездан, отглеждани в самостоятелни посеви или в смеси, зависят от почвено-климатичните условия, начина на комбинирание на видовете и броя на получените подрасти (трудове №№ 95, 105, 109 и 113).

5.1.5.5. Препаратите с различно биологично действие, приложени самостоятелно или комбинирано при третиране на пролетен грах и фий, променят смилаемостта и хранителната стойност на изследваните фуражни култури (трудове №№ 87, 88, 89, 91).

5.1.5.6. Установено е, че бялата и жълтата лупина, в условията на органично земеделие, се характеризират с високо съдържание на протеин, влакнинни компоненти и разградимост на СВ и ОВ. По тези причини тяхната протеинова хранителност е по-ниска от тази на изпитаните сортове грах (труд № 119).

Оригинални и потвърдителни приноси с научен и научно-приложен характер.

5.2. Цитирания

Представен е списък от над 100 цитирания (при мин. изисквания от 25 бр.), от които 62 бр. (56 %) са в чуждестранни издания. Дванадесет от цитатите са в международни издания с общ IF – 13,933.

5.3. Технология за създаване и използване на ливади и пасища

В Разработената технология са отразени основните моменти при създаване и използване на ливади и пасища – видов състав, прилагана агротехника, очаквана хранителна стойност при използване на тревната растителност като паша или като сено, системи за паша, икономическа ефективност и др. Технологията е приета от Експертен съвет при ССА през 2013 год. и е удостоена с диплом от Международния панаир в гр. Пловдив.

5.4. Бюлетини

Представените три бюлетина от Патентното ведомство се отнасят за издадени сертификати за нови сортове растения - гребенчат житняк сорт „Свежина”, пустинен житняк сорт „Морава” и пасищен райграс сорт „Хармония”.

6. Бележки: Основната ми бележка за научните трудове е липсата на информация за изчислената протеинова хранителност на редица фуражни култури само на базата на химичния състав и смилаемостта на СВ.

7. Заключение:

Представените материали по конкурса за академичната длъжност „професор” отговарят на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника на ССА за неговото приложение, с изключение на показателите посочени в т. 3 на настоящото становище. Всички останали показатели, обаче, са надвишени значително. За това с пълна убеденост давам **положителна** оценка на цялостната преподавателска, научно-изследователска и публикационна дейност на доц. д-р Йорданка Найденова и предлагам на членовете на почитаемото Научно жури, както и на членовете на НС при ИФК- Плевен, да гласуват положително за избирането на доц. Найденова за академичната длъжност „професор” по научната специалност „Хранене на селскостопанските животни и технология на фуражите”.

07.05.2015 год.
гр. Стара Загора

Изготвил становището:.....
/проф. д-р Атанас Илчев/